

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 910/2018
02.10.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Весне Субић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ, ВВ, ГГ и ДД, из ..., чији је пуномоћник Миле Живановић, адвокат из ... и тужиље ЂЂ из ..., чији је пуномоћник Јелена Тројанчевић, адвокат из ..., против тужених Републике Србије, Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво из Београда, Општине Горњи Милановац, коју заступа Општински јавни правобранилац и ЈП за изградњу Општине Горњи Милановац, ради исплате накнаде за земљиште, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3483/16 од 12.09.2017. године, у седници већа одржаној 02.10.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3483/16 од 12.09.2017. године у ставу трећем изреке.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3483/16 од 12.09.2017. године у ставу првом и другом изреке.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Горњем Милановцу П 235/15 од 06.04.2016. године, делимично је усвојен тужбени захтев тужилаца и обавезани су тужени као солидарни дужници да тужиоцима за одузето земљиште ближе наведено у ставу 1 изреке исплате накнаду у износу од по 1.649.200,00 динара тужиоцима АА, ББ, ВВ и ГГ, те у износу од по 824.600,00 динара тужиљама ДД и ЂЂ, са законском затезном каматом почев од 08.12.2015. године до исплате (став 1 изреке). Преко наведених износа захтеви су одбијени, тужиоца АА за износ разлике од 1.649.200,00 динара до 2.509.800,00 динара, тужиоцима ББ, ВВ и ГГ за разлику од по 1.649.200,00 динара до тражених по 1.673.200,00 динара и тужиљама ДД и ЂЂ за разлику од по 824.600,00 динара до тражених по 1.254.900,00 динара, са каматом од 08.12.2015. године до исплате (став 2

изреке). Обавезани су тужени да солидарно исплате тужиоцима накнаду трошкова поступка у износима наведеним у ставу 3 изреке.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3483/16 од 12.09.2017. године, одлучено је о жалби тужилаца и о жалбама троје тужених, ставом 1 и ставом 2 изреке преиначена је првостепена пресуда у ставу првом и ставу трећем изреке, тако да је одбијен тужбени захтев тужилаца АА, ББ, ВВ и ГГ за исплату износа од по 1.649.200,00 динара и тужиља ДД и ЂЂ за исплату износа од по 824.600,00 динара са законском затезном каматом од 08.12.2015. године до исплате, а обавезани су тужиоци као солидарни дужници да туженима накнаде трошкове спора, и то туженој Републици Србији у износу од 403.500,00 динара, туженој Општини Горњи Милановац у износу од 406.000,00 динара и Јавном предузећу за изградњу Општине Горњи Милановац у износу од 229.650,00 динара, у року од 15 дана. Ставом 3, одбијена је као неоснована жалба тужилаца и првостепена пресуда је потврђена у ставу другом изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући дозвољеност ревизије у смислу члана 403. ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11 ... 55/2014), Врховни касациони суд је нашао да ревизија није дозвољена против правноснажне пресуде донете у другом степену којом је потврђена првостепена пресуда у одбијајућем делу о тужбеном захтеву, јер је вредност предмета спора нижа од ревизијског цензуса. Новелираном одредбом члана 403. став 3. Закона о парничном поступку је прописано да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. Тужиоци су обични супарничари. Највише појединачно потраживање износи 2.509.800,00 динара (тужилац АА), а побијана вредност по потврђујућем делу другостепене пресуде износи највише 860.600,00 динара, што представља динарску противвредност 6.976,13 евра према средњем курсу Народне банке Србије на дан преиначења тужбе 01.03.2016. године који је износио 1 евро = 123,3636 динара. У случају осталих тужилаца та вредност је нижа.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је применом члана 413. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Према члану 403. став 2. тачка 2. ЗПП ревизија тужилаца је дозвољена против пресуде другостепеног суда у делу којим је преиначена првостепена пресуда.

Испитујући правилност побијане пресуде у том делу у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Битна повреда из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП не представља разлог за ревизију у смислу члана 407. став 1. ЗПП, а нема ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. учињене у поступку пред другостепеним судом. Другостепени суд је прихватио чињенично стање утврђено првостепеном пресудом и оцену доказа дату од стране првостепеног суда, а у образложењу своје одлуке оценио правни значај

утврђених чињеница и навео материјалноправне разлоге за одлуку коју је донео. Ревизија није основана у схватању да је другостепени суд имао обавезу да отвори расправу, јер је после првог укидања првостепене пресуде тужба преиначена повећањем тужбеног захтева, па да је другостепени суд повредио одредбу члана 383. став 6. ЗПП. Наводима ревизије у односу на оцену доказа, оспорава се у суштини утврђено чињенично стање, а са тог разлога ревизија не може да се изјави (члан 407. став 2. ЗПП).

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су следбеници ЕЕ, бившег из ..., ранијег власника кат. парц. бр. .. ливада површине 1.56,16 ха и кат. парц. бр. .. ливада површине 3,37,32 ха у КО Правноснажним решењем Народног одбора Среза Чачак бр. .. од 31.07.1959. године извршена је потпуна експропријација обе парцеле, у корист и за потребе Државног секретаријата за послове Народне одбране ФНРЈ, ради изградње војног егзециришта (полигона). Решењем Комисије за одређивање накнаде за експроприсану имовину НОС Чачак са седиштем у Горњем Милановцу од 15.07.1960. године одређена је накнада за целокупну експроприсану површину обе парцеле (укупно 4.93,48 ха) у износу од 584.346 - динара и обавезан је корисник експропријације да ранијем власнику исплати утврђени износ накнаде одједном у року од 15 дана, применом Закона о експропријацији по којем је донето правноснажно решење о експропријацији.

Решењем Општинске управе Општине Горњи Милановац, Одељења за имовинскоправне послове и друштвене делатности од 28.12.2000. године усвојен је захтев ЖЖ, ЗЗ и ИИ и поништено је наведено решење о експропријацији земљишта кп. бр. .. у површини од 1.56,16 ха и кп. бр. .. у површини од 3.37,32 ха КО ..., ранијег власника ЕЕ, извршеној за потребе Министарства народне одбране ради изградње војног полигона, с тим да је у ставу 3 наведено да се донетим решењем не врши деекспропријација земљишта сада описаног као кп. .. КО ... у површини од 0.54,52 ха КО ... које је решењем СО Горњи Милановац од 19.10.1977. године пренето са дотадашњег корисника СФРЈ - ССНО Београд на предузеће за путеве „Титово Ужице“ из Титовог Ужица ради изградње обилазног пута и које је уписано у јавним књигама као корисник овог земљишта. Решење је засновано на утврђењу да војно егзецириште није изграђено, земљиште није приведено намени ради које је експроприсано, једним делом је захваћено регулациојом корита реке, сточном пијацом, проређеном шумом и запуштеном ливадом, а за део који је пренет и у међувремену захваћен изградњом обилазног пута у површини од 0.54,52 ха утврђено је да услова за деекспропријацију нема.

У овом поступку тужиоци своје захтеве заснивају на наводима да им од деекспроприсаног у својину није враћена површина 0.41,23 ха јер је изграђено.

Према утврђеним чињеницама, повраћај раније експроприсаног земљишта у површини од 0.41,23 ха због изграђености није могућ. Тржишна вредност тог земљишта је утврђена на основу процене Пореске управе од 08.12.2015. године. Она износи 2.400,00 динара/1м², за наведену површину укупно 9.895.200,00 динара. Сразмерно наследним уделима тужилаца, првостепени суд је одредио висину новчаних накнада и обавезао тужене да солидарно исплате тужиоцима утврђене износе накнада. У правним разлозима је наведено да поништајем решења о експропријацији успоставља се ранији својинскоправни режим, те да тужиоцима припада накнада у новцу за део који им не може бити враћен у својину. Оцењено је да приговор застарелости

потраживања није основан. Првостепени суд је имао у виду да је претходнику тужилаца за експроприсане непокретности одређена накнада у новцу, решењем надлежног органа од 15.07.1960. године, да је тим решењем корисник експропријације обавезан да утврђени износ накнаде исплати у одређеном року. Међутим, томе значај не придаје, уз образложење да тужени нису пружили адекватне доказе да је накнада исплаћена.

Другостепени суд је другачијег правног становишта. Правним разлозима другостепеног суда обухваћена је регулатива прописа о експропријацији, важећег у време експропријације и важећег у време деекспропријације. Према схватању другостепеног суда, чињеница да експроприсано земљиште није приведено намени због које је експроприсано ужива значај у управном поступку у којем се одлучује о захтеву за деекспропријацију, а суд није надлежан и овлашћен да као претходно питање расправља и утврђује да ли су били испуњени законски услови за деекспропријацију непокретности у вези које се захтева накнада тржишне вредности у парничном поступку. При изнетом, суд се позвао на одредбу члана 39. став 5. Закона о експропријацији („Службени лист СРЈ“, број 53/95), важећег у време доношења решења о деекспропријацији, којом је прописано да решење о поништају решења о експропријацији доноси надлежни орган управе. О дејству и последицама поништаја решења о експропријацији, исказано је да се оне састоје у томе да се по правноснажности тог решења ранијем власнику односно његовим правним следбеницима враћа у својину експроприсано земљиште, а ранији власник односно његови следбеници кориснику експропријације враћају вредност примљеног износа накнаде односно реалну вредност износа који је примљен на име накнаде за експроприсану имовину, у складу са начелом једнаких вредности узајамних давања. Према схватању другостепеног суда, оцена о основаности тужбеног захтева у овој парници условљена је чињеницом о постојању правноснажног решења о новчаној накнади за експроприсане парцеле, а не чињеницом да ли је ранији власник наплатио износ накнаде. Према прописима о експропријацији, решење о одређивању накнаде представља извршну исправу на основу које је ранији власник могао да захтева извршење. Након што је донето правноснажно решење о одређивању накнаде за експроприсану имовину, а деценијски касније и решење о делимичној деекспропријацији, ранији власник односно његови следбеници не могу изнова да захтевају поновно утврђивање висине накнаде за земљиште које им по природи наступелих промена не може бити враћено у својину. Из наведених разлога, другостепени суд је оценио да не постоји основ тужбеног захтева за исплату тражених накнада.

По налажењу Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев одбио као неоснован.

При чињеницама о потпуној експропријацији кат. парц. .. и кат. парц. ..., по правноснажном решењу о експропријацији од 31.07.1959. године, које је спроведено и на парцелама успостављено и уписано право корисника експропријације, експропријацији извршеној уз новчану накнаду одређену за целокупну експроприсану површину земљишта, решењем надлежне Комисије од 15.07.1960. године којим је корисник експропријације обавезан да накнаду исплати одједном у року од 15 дана ранијем власнику, закључује се да је претходник тужилаца својине лишен уз накнаду, применом Закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“, бр. 12/57). Тим законом

је било прописано у члану 58. да поступак за одређивање накнаде за експроприсану непокретност спроводи и решење о накнади доноси посебна комисија после правноснажности решења о експропријацији, у члану 63. да се може поднети захтев суду да утврди накнаду, двостепеност судског поступка, у ставу 4. да захтев сопственика експроприсане непокретности за утврђивање накнаде не одлаже извршење решења о накнади, у члана 66. став 1. да укњижба својине и других права на експроприсаној непокретности може се извршити само ако корисник експропријације, поред других потребних исправа, поднесе суду решење о накнади, као и потврду банке да је извршио своје обавезе у погледу измирења накнаде за експроприсану непокретност.

Према изнетом, доказ о извршеној исплати накнаде за експроприсану непокретност представљао је услов за књижну промену, до које не би дошло да тај услов није био испуњен.

Накнада одређена правном претходнику тужилаца, решењем од 15.07.1960. године, обухватила је целину непокретности обе експроприсане парцеле, укључујући и површину од 0.41,23 ха за коју тужиоци у овој парници траже новчану накнаду тржишне вредности. Имајући у виду да доказа нема да је претходник тужилаца након донетог решења од 15.07.1960. године подносио захтев да накнаду утврди суд, а да је претходно вођење судског поступка с његове стране исходило тиме да су у поновном поступку од стране органа управе донета наведена решења која су правни учинак произвела, закључује се да је претходник тужилаца својине лишен уз накнаду одређену за целокупну површину одузетих парцела, а на основу спроведених одлука надлежних органа донетих у поступцима у којима је судска заштита постојала.

Тужиоцима је део експроприсаног враћен, а део није. За део експроприсаног земљишта изузетог од деекспропријације и део који им не може бити враћен у својину због природе промена које су наступиле у дугом периоду након експропријације, тужиоци не остварују право на накнаду као да им је повређено право на имовину, јер земљиште није одузето без накнаде. Као следбеници ранијег власника, тужиоци су исходили делимичну деекспропријацију. Враћањем имовине настаје право корисника експропријације да захтева повраћај исплаћене накнаде односно њене вредности према површини која подлеже деекспропријацији. Међутим, не настаје право ранијег власника односно његових правних следбеника да у судском парничном поступку захтевају накнаду за површину невраћеног земљишта, мимо поступка реституције прописаног Законом о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник РС“ бр.72/2011...88/2015). Одредбом члана 6. став 2. наведеног закона је прописано да бивши власник има право на враћање имовине, односно обештећење, у складу са овим законом за имовину одузету на основу прописа о експропријацији који су се примењивали до 15.фебруара 1968.године, ако бившем власнику на име накнаде за експроприсану имовину није уступљена друга непокретност у својину, станарско право или други облик најшире правне власти.

Ревизија је заснована на наводима да се предмет тужбеног захтева у овој парници односи на земљиште које је деекспроприсано решењем органа управе од 28.12.2000. године, али чији део у површини од 0.41,23 ха као изграђено земљиште (стамбене зграде, улица, травњаци и река) није могао бити враћен у својину тужиоцима, па за то земљиште тужиоци траже накнаду у овој парници и наводе да земљиште које није деекспроприсано представља предмет друге парнице. С тим у вези,

ревиденти сматрају да је другостепени суд погрешно закључио да земљиште за које се тражи накнада у овом поступку, представља земљиште које није деекспроприсано.

Ревизијским наводима се не доводи у питање правилност примене материјалног права од стране другостепеног суда, из разлога који су претходно изнети. Зато нису основани ни наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Другостепени суд је о трошковима поступка одлучио у складу са исходом спора.

Тужиоцима не припада накнада трошкова поступка по ревизији, јер у ревизијском поступку успех нису постигли.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 414. и члана 165. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу другом и ставу трећем изреке.

Председник већа - судија
Љубица Милутиновић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић